

Flerspråklige barn og elever med spesialpedagogiske behov

Barn som vokser opp med flere språk har i utgangspunktet ikke senere språkutvikling eller dårligere språkferdigheter enn andre. Barn som har et spesialpedagogisk behov har som regel det samme behovet på alle språkene sine.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 19.10.2022

Flerspråklighet er en ressurs når barnehagetilbudet og opplæringen er tilrettelagt med utgangspunkt i at barnet eller eleven er flerspråklig. Dette gjelder også når barnet eller eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning.

Det er viktig at dere som jobber i barnehagen og skolen vet hvordan dere kan tilrettelegge ut fra at et barn eller en elev er flerspråklig. Da kan flerspråkligheten bli en ressurs både for den enkelte, og for gruppa som helhet.

Flerspråklige barn og elever

Flerspråklige barn og elever forholder seg til to eller flere språk i dagliglivet, og i barnehagen eller skolen. De har ofte ulike ferdigheter på de ulike språkene.

Språket eller språkene barnet lærer seg først er barnets førstespråk eller morsmål. Andrespråket lærer barnet etter at det første språket er etablert, vanligvis etter at de har blitt tre år. For flerspråklige barn i Norge er dette andrespråket som regel norsk. Noen har lite erfaring med norsk når de begynner i barnehagen eller på skolen, og i en lang periode vil de da måtte lære seg norsk samtidig som alt det andre de skal lære.

Nyttige lenker

[Flerspråklige barn og flyktninger i barnehagen](#)

[Minoritetsspråklige og nyankomne elever](#)

[Særskilt språkopplæring](#)

[Flerspråklige barns språktilegnelse](#)

[Flerspråklighet \(Statped\)](#)

[Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring \(NAFO\)](#)

Å lære et nytt språk tar tid

Når et barn lærer flere språk før treårsalderen, utvikler språkene seg omtrent likt som hvis det kun lærte ett språk. Barn som lærer et nytt språk senere, for eksempel ved skolestart, kan derimot bruke to til fire år på å beherske språket i hverdagssituasjoner. Å beherske språket i mer teoretiske og abstrakte sammenhenger kan ta mellom fire og åtte år. Hvor lang tid det tar avhenger av mange faktorer, og innholdet og kvaliteten på barnets språklige erfaringer er viktig.

Flerspråklighet er en ressurs

Det er ikke en spesialpedagogisk utfordring å være flerspråklig. Et barn med kognitive eller språklige vansker får ikke ekstra belastning av å forholde seg til flere språk. Det er derfor ingen ulempe at barnet snakker morsmålet sitt med foreldrene, og norsk i barnehagen eller skolen.

Barn med slike vansker kan lære flere språk like godt som ett språk, men de kan bruke litt lengre tid enn andre på å lære et nytt språk. Språklige eller kognitive vansker vil vise seg på alle språkene barnet bruker.

Flerspråklighet kan tvert imot være en ressurs, så lenge opplæringen er tilrettelagt ut fra at barnet er flerspråklig. Dette gjelder også for barn og elever med behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning.

Alle barn og elever vil ha nytte av å være i et flerspråklig miljø. Når de møter andre språk, kan de bli nysgjerrige på ulike språk, og mer oppmerksomme på sitt eget. Det bidrar til språklig bevissthet, og gir anledning til å reflektere rundt språk og språklig variasjon. Samtidig kan barna oppleve at ulike språklige kompetanser blir verdsatt. Dette er like relevant når det er snakk om flerspråklige barn og elever med behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning.

Kartlegg barnet både på norsk og på morsmålet

For å kunne tilrettelegge for det enkelte barnet eller eleven må dere tidlig skaffe dere kunnskap om barnets eller elevens forutsetninger. Dette er spesielt viktig når barnet eller eleven har spesialpedagogiske utfordringer, eller dere ikke kjenner til hvilken erfaringsbakgrunn hun eller han har.

Når det gjelder flerspråklige barn er det viktig at dere vurderer barnets erfaringer med språk, kunnskaper, oppgaver og andre utfordringer, og hvilken betydning dette kan ha hatt for barnets læring og mestring.

Dere bør kartlegge barnet både på morsmålet og på norsk. Da kan dere stole mer på vurderingene dere gjør. En slik kartlegging kan også si noe om mulighetene dere kan ha ved å bruke flere av barnet eller elevens språk i opplæringen.

Dere bør undersøke om barnet eller elevens utfordringer handler om

- for lite erfaring med, eller begrensede ferdigheter i norsk
- for lite erfaringer med temaer og ferdigheter de møter i opplæringen
- at dere ikke har tilpasset og tilrettelagt ut fra barnets forutsetninger
- at barnet eller eleven har en lærevanske eller språkforstyrrelse

Barnet eller eleven kan også ha en kombinasjon av disse utfordringene.

[Les mer: Kartlegging og utredning \(NAFO\)](#)

Tilrettelegging for flerspråklige barn og elever med spesialpedagogiske behov

Barn og elever som ikke snakker godt norsk trenger tilrettelegging. Dere må hjelpe dem å utnytte ressursene sine best mulig, tilegne seg ny kunnskap, være aktive deltakere og bygge opp nye språklige ferdigheter sammen med andre. Dette er også spesielt viktig når barnet eller eleven har spesialpedagogiske behov, som en kognitiv vanske, utviklingshemming eller språkforstyrrelser.

Tilretteleggingen bør

- gjøre innholdet gjenkjennelig og meningsfullt
- hjelpe barnet til å kunne være aktiv i fellessamtaler og refleksjon
- legge ekstra vekt på muligheter for å bygge koblinger til personlige erfaringer
- bruke konkret støttende kontekst, som visualiseringer, oversikter, praktiske oppgaver og gode rutiner

Hvis barnet eller eleven får bruke morsmålet sitt som støtte til å forstå og jobbe med oppgaver, har det bedre muligheter for å forstå og være aktiv i opplæringen. Opplæringen blir mer meningsfull hvis dere

bruker elevenes flerspråklige ferdigheter, spesielt gjennom tospråklig fagopplæring. Når eleven får brukt flere språk blir de mer bevisst på likheter og forskjeller mellom språkene. Dette kan gjøre at de blir bedre i norsk.

Når dere tilrettelegger for flerspråklige barn eller elever bør dere

- starte nye tema med å aktivere forkunnskaper og viktige begreper
- hjelpe barna med å finne metoder for å ta inn ny kunnskap gjennom flere språk
- bruke visuelle oversikter for innhold og nye begreper
- gi dem nok tid til at de klarer å hente frem rett ord, og bruke språkene sine som støtte når de blir usikre
- legge til rette for at de får være aktive, gjennom både refleksjon og dialog

Les mer: Ressurser fra NAFO